

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ, ATLIEKAMŲ GYNYBOS IR SAUGUMO SRITYJE, ĮSTATYMO NR. XI-1491 4, 34, 42 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIII-3319 (2) IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ ĮSTATYMO NR. I-1491 2, 46 IR 95 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIII-3611

2022 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138, 145 straipsniais ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2022 m. rugsėjo 13 d. sprendimo Nr. SV-S-653 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1.1 ir 1.2 papunkčius, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Pritarti Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymo Nr. XI-1491 4, 34, 42 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-3319 (2) (toliau – Įstatymo projektas Nr. 1) ir Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 2, 46 ir 95 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-3611 (toliau – Įstatymo projektas Nr. 2) tikslui – iš pirkimų siekti eliminuoti tiekėjus, veikiančius priešingai nacionaliniams saugumo interesams, tačiau siūlo jų nesvarstyti dėl šių priežasčių:

1. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymo Nr. XI-1491 (toliau – Gynybos srities pirkimų įstatymas) 34 straipsnio nuostatos, kuriose įtvirtintos draudžiančios ir ribojančios tiekėjų dalyvavimą pirkime sąlygos, įgyvendina 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/81/EB dėl darbų, prekių ir paslaugų pirkimo tam tikrų sutarčių, kurias sudaro perkančiosios organizacijos ar subjektai gynybos ir saugumo srityse, sudarymo tvarkos derinimo ir iš dalies keičiančios direktyvas 2004/17/EB ir 2004/18/EB 39 straipsnio nuostatas. Atitinkamai Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 (toliau – Įstatymas) 46 straipsnyje nustatyti tiekėjų pašalinimo iš viešojo pirkimo procedūros pagrindai įgyvendina 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB, 57 straipsnio nuostatas. Pažymėtina, kad minėti direktyvų straipsniai nustato baigtinį sąlygų, draudžiančių tiekėjams dalyvauti pirkimuose, sąrašą, todėl Gynybos srities pirkimų įstatyme ir Įstatyme įtvirtinti sąrašai negalėtų būti plečiami.

2. 2022 m. sausio 1 d. įsigaliojo Įstatymo 46 straipsnio pakeitimai, kuriais, atsižvelgiant į Europos Sąjungos viešųjų pirkimų reguliavimą ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką (2019 m. birželio 19 d. sprendimą byloje Nr. C-41/18), patikslintos nuostatos, susijusios su tiekėjo pašalinimo iš pirkimo procedūrų dėl rimto profesinio pažeidimo pagrindais. Įstatyme nebėra įtvirtinto baigtinio teisės aktų pažeidimų, kurie laikomi rimtais profesiniais pažeidimais, sąrašo. Todėl perkančioji organizacija pati gali apsibrėžti šios nuostatos taikymo mastą ir prireikus tiekėjus iš pirkimo šalinti analogiškais sąlygomis, kaip siūloma Įstatymo projekte Nr. 2. Nauju teisiniu reguliavimu perkančiajai organizacijai taip pat suteikta diskrecijos teisė, įvertinus turimą informaciją apie rimtą profesinį pažeidimą, dėl kurio ji abejoja tiekėjo

sąžiningumu, spręsti, ar tiekėją šalinti iš pirkimo procedūros, ar ne. Svarbu paminėti, kad priemonės, kuriomis perkančioji organizacija gali įrodyti minėto pagrindo buvimą, nebėra išimtinai siejamos su teismo ar kitos institucijos sprendimu, o diskrecijos teisė bet kokiomis priemonėmis įrodyti turimą informaciją apie teikėjo patikimumą vykdyti pirkimo sutartį suteikta pačiai perkančiajai organizacijai.

Įstatymo projekto Nr. 1 ir Įstatymo projekto Nr. 2 aiškinamajame rašte teigiama, kad siūlomais pakeitimais siekiama keisti ydingą praktiką, kai tiekėjas, negalėdamas pats dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, įsteigia kitą juridinį asmenį, vykdančią analogišką veiklą ir dalyvaušiantį pirkimuose. Pažymėtina, kad siekiant išvengti Įstatymo 46 straipsnio 4 ir 6 dalyse nurodytų pašalinimo pagrindų taikymo Įstatymo 46 straipsnio 7 dalyje įtvirtinta pareiga perkančiajai organizacijai pašalinti tiekėją iš pirkimo procedūros ir tuo atveju, kai ji turi įtikinamų duomenų, kad tiekėjas yra įsteigtas arba dalyvauja pirkime vietoj kito asmens.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos Seime yra svarstomas Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymo Nr. XI-1491 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIVP-1925, kuriuo tikslinamos Gynybos srities pirkimų įstatymo 34 straipsnio nuostatos atsižvelgiant į Įstatymo 46 straipsnio nuostatas, reglamentuojančias tiekėjo pašalinimo iš pirkimo procedūrų pagrindus.

Vienas iš Įstatymo projekte Nr. 1 ir Įstatymo projekte Nr. 2 siūlomų tiekėjų šalinimo iš pirkimo procedūros pagrindų yra siejamas su Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui svarbių objektų apsaugos įstatymo nustatyta tvarka priimtu sprendimu, kad tiekėjas ar jo vykdoma veikla neatitinka nacionalinio saugumo interesų. Pažymėtina, kad, vadovaudamasi Gynybos srities pirkimų įstatymo 34 straipsnio 4 dalimi, Įstatymo 37 straipsnio 8 dalimi ir 47 straipsnio 8 dalimi, perkančioji organizacija šalina tiekėją iš pirkimo ar nesudaro pirkimo sutarties su tiekėju, jeigu Lietuvos Respublikos Vyriausybė yra priėmusi sprendimą, patvirtinantį, kad ketinamas sudaryti sandoris neatitinka nacionalinio saugumo interesų, vadovaujantis Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymu.

Siekdama apsaugoti nacionalinio saugumo interesus ir vadovaudamasi Gynybos srities pirkimų įstatymo 33 ir 40 straipsnių ir Įstatymo 37, 45 ir 47 straipsnių nuostatomis, perkančioji organizacija minėtuose straipsniuose nustatytomis sąlygomis gali atmesti paraišką ar pasiūlymą, jeigu tiekėjas, jo subtiekęs, ūkio subjektai, kurių pajėgumais remiamasi, jo siūlomos prekės, gamintojas ar juos kontroliuojantys asmenys, prekių kilmė ar paslaugų teikimo vieta yra nurodyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintų valstybių ar teritorijų sąrašė.

3. Įstatymo projekto Nr. 1 6 straipsnyje keičiamo Gynybos srities pirkimų įstatymo 34 straipsnio 4 dalyje siūloma nustatyti, kad visų pirkimų atvejais dokumentu, įrodančiu, kad tiekėjas yra patikimas ir nekelia pavojaus nacionaliniam ar kitos valstybės narės saugumui, turėtų būti laikomas tiekėjo patikimumo pažymėjimas, įslaptintos informacijos, žymimos slaptumo žyma „Riboto naudojimo“, apsaugos reikalavimų atitiktį patvirtinanti pažyma ar tiekėjo leidimas dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija. Pažymėtina, kad išvardytų dokumentų tikslinga reikalauti tik tuo atveju, kai pirkimas susijęs su įslaptinta informacija, t. y. kai pirkimo metu tiekėjui bus perduota ar prieinama įslaptinta informacija. Tokių dokumentų reikalavimas visų pirkimų atveju yra perteklinis, didinantis administracinę naštą ir mažinantis pirkimų patrauklumą, o tai gali lemti mažesnę tiekėjų konkurenciją. Atsižvelgiant į tai, siūlytina atsisakyti siūlomo pakeitimo.

4. Įstatymo projekto Nr. 1 2 straipsnyje siūloma Gynybos srities pirkimų įstatymo 34 straipsnio 2 dalies 5 punkto nuostatas perkelti į minėto įstatymo 34 straipsnio 1 dalies 5 punktą ir nustatyti pareigą perkančiajai organizacijai atmesti paraišką ar pasiūlymą, kai tiekėjas,

jo subrangovas, ūkio subjektas, kurio pajėgumais remiamasi, gamintojas ar juos kontroliuojantis asmuo (įskaitant jų teikiamų paslaugų, tiekiamų prekių, įrangos ypatybes) nėra patikimas ar kelia grėsmę nacionaliniam saugumui.

Pažymėtina, kad, nustačius šį pašalinimo pagrindą, kaip privalomai taikomą visiems pirkimams, kiekvienu atveju perkančioji organizacija turėtų pareigą įsitikinti, ar pasiūlymas atitinka šią pirkimo sąlygą. Tai reiškia, kad ji turėtų kreiptis į kompetentingas institucijas, kad gautų informaciją apie pirkime dalyvaujančius tiekėjus. Kadangi šiuose pirkimuose dažniausiai dalyvauja užsienio tiekėjai, kompetentingos Lietuvos Respublikos institucijos, siekdamos įsitikinti tiekėjo patikimumu, turi papildomai kreiptis į kompetentingas užsienio šalies institucijas, kad gautų reikiamą informaciją. Tokios informacijos gavimas ir jos įvertinimas užtrunka, o tai ilgina pirkimo procedūras (pirkimo procedūrų trukmė pailgėja nuo 45 darbo dienų, kai viešojo pirkimo laimėtojas yra Lietuvoje registruotas tiekėjas, iki 6 mėnesių, kai viešojo pirkimo laimėtojas – ne Lietuvoje registruotas tiekėjas). Be to, reikalavimai gerokai padidintų ir kreipimusi į kompetentingas institucijas mastą bei sukeltų papildomą ir nepagrįstą administracinę naštą išvadas dėl grėsmės nacionaliniam saugumui teikiančioms institucijoms.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad minėto tiekėjų pašalinimo pagrindo privalomumas gali sumažinti konkurenciją šiuose pirkimuose. Pirkimuose neretai dalyvauja patys karinės įrangos ir amunicijos gamintojai, tačiau, įvertinus tai, kad pirkimo dokumentuose prašoma pateikti daug dokumentų, reikalingų vertinimams dėl grėsmės nacionaliniam saugumui nebuvimo atlikti, o Lietuvos užsakymai, palyginti su kitų valstybių užsakymais, nėra dideli, egzistuoja rizika, kad gamintojai atsisakys dalyvauti tokiuose pirkimuose.

Šiuo metu esamas teisinis reglamentavimas sudaro sąlygas perkančiajai organizacijai įvertinti su pirkimu susijusias rizikas, priimti sprendimus ir prireikus pirkimo dokumentuose nustatyti reikalavimus dėl tiekėjo patikimumo įvertinimo. Atsižvelgiant į tai, kad pagal Gynybos srities pirkimų įstatymą atliekamuose pirkimuose neretai dalyvauja patikimi karinės įrangos ir atsargų gamintojai, bei įvertinus esamą regiono saugumo situaciją, kai būtina užtikrinti kuo greitesnį tam tikrų karinės įrangos ir amunicijos įsigijimą, Įstatymo projekte Nr. 1 siūlomas privalomas reikalavimas būtų perteklinis ir neatitiktų Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 1 punkte įtvirtinto tikslingumo principo.

Ministras Pirmininkas

Ekonomikos ir inovacijų ministras